

հայրենիքը: Այդ կենսագրական ակնարկներուն մէջ մոռցուած չէ Վենետիկը ու հեռաւոր Ս. Ղազարը, Բաղրատունիի հանձարին դիմաց իր հիացումները, որոնք արձանագրուած են հպարտութեամբ եւ գիտակցութեամբ:

Վերջին բաժինը ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ-ն է, ուր խորագիրը չարդարանար կարծես նորէն ներքին պարունակութենէն, բայց ընդհանուրի մէջ հոգեկան ու ընկերային անդորրութեան ձկնորդ հոգիի երգն է այդ բաժինը. խաղաղութիւն հոգիի Աստուծոյ հետ (Վերադարձն Յաւելուած), խաղաղութիւն հոգիի մահուան դաղափարին դիմաց (Ժամանակ), խաղաղութիւն անստուգան մէջ (Իմաստութիւն), խաղաղութիւն այէկոծ հոգիի լուսեայնութեան տակ, խաղաղութիւն մարտէ վերադարձող երիտասարդին իր հայրենի տան մէջ, խաղաղութիւն մայրերուն՝ որ կը սպասին տարիններով իրենց դաւակներուն անջատումը, խաղաղութիւն բոլոր սրտերուն համար՝ որ աղքատութեան ու տառապանքի ծանրութիւնը կը վերցնեն իրենց ուսերուն վրայ. հուսկ խաղաղութիւն մտքերու մէջ անոնց որ անմահութեան հաւատքը չունին, որ նիւթի ցանցին մէջ բռնուած կը հարցնեն. «անմահութիւն կա՞յ արդեօք»: որոնց բոլոր հարցերուն կը պատասխանէ քերթողը լուսաւոր ու ջերմ հաւատքով. «միթէ կրնա՞յ կորչել մարդը, միթէ կրնա՞յ հոգին թաղուիլ, միթէ կրնա՞յ սիրտն ի սպառ մեռնիլ, միթէ կրնա՞յ մեռնիլ բանն անձառ, կամ յոյսն անհուն»: Անմահ ենք, կ'ըսէ քերթողը. վասնզի Տէրը նոյն է միշտ, անփոփոխ, որու գոյութեան փաստերն ենք մենք, եւ ինքը մեր փառքը անքնին:

Այս շարքին եւ նաեւ ամբողջ հատորին ամէնէն գեղեցիկ քերթումները բոտ իս կը կազմեն «Ժամանակ», «Լուսեայն», «Խաղաղութիւն» եւ «Անմահութիւն» կրտորները, փիլիսոփայական վերլուծութեամբ եւ հոգեկան զրաւիչ զգայնութեամբ, իրենց ձեւական խնամուած կատարելութեամբ, որ յատկանշական կէտերէն մին է Ահարոնի քնարին:

«Սօսեաց անտառ»ի բոլոր քերթումները, բաց ի «Փերտանէ»էն որ գրուած է Սուրբանիէ 1916ին, արդիւնք են 1941ի

տարւոյն իրենց յղացումով եւ յօրինումին ընդհանուր վիճակով, արդիւնք նոր աշխատութիւններու թափի մը՝ որուն լըծուած է հեղինակը յետ «Պահմականք»ի հրատարակութեան:

Մեր շնորհաւորութիւնները Ահարոն Տատուեանի, որուն կը մաղթենք անդամ մ'ալ խղել իր լուսէր առանձնութիւնը նոր հատորով վերստին ասպարէզ իջնելու: Առանձնութեան եւ լուսեայն քերթողն է արդէն ինքը ամէնէն աւելի, մէկը որ կ'ապրի եւ կը զգայ աշխարհէն հեռու, ապրելով աշխարհի մէջ, ու գիտելով մարդերը հեռուէն: Ահարոն այն բանաստեղծը չէ որ իր շուրջ ստեղծէ շարժում, ամբողջները խանդավառէ, դաղափարախօսական հոսանք ու փոթորիկ հանելով: Ո՛չ. Ահարոն լուսեայն է, կը խորհի ու կը ստեղծէ, եւ հոտ է իր եղականութիւնը, որ լուսեայնութեան մէջ մարմին կու տայ իր խոհերուն եւ մարդկային հոգիի ձկնորդներուն ու տաղանայներուն: Ներկայ հատորը աղացոյց է թէ ան իր ստեղծագործական ուժերուն մէջն է դեռ. հայ գրականութիւնը կը սպասէ իրմէ նոր յայտնութեան մը:

Հ. ՄԵՍՐՈՊ ԶԱՆԱՇԵԱՆ

Կրկին կը ծանուցանենք

հոս որ այս տարւան «Բազմավէպ»ի 7-12 միացեալ թիւերը մէկ հատորով նուիրուած պիտի ըլլան Մխիթար Արքայոս մահուան 200-ամեայ Յորելեանին:

ՀԱՆԳԻՍՏ ՀՈԳԻՈՅ

Հ. ԳԵՈՐԳ Վ. ՈՍԿԵԱՆԻ

■ ■ ■

Ծնած Պանտրմա 24 Ապրիլ 1894ին, եւ Յուլիսի Վ. Պարիկեանի խնամքով Ս. Ղազար հասած 1908ին, ուսումնական շրջանը բոլորելով քահանայ ձեռնադրուեցաւ 1916 Սեպտ. 8ին եւ աստուածաբանական ուսումներուն բարձրագոյն վկայականը Հոռմի համալսարանի մէջ ստանալով 1920ին, նուիրուեցաւ շուրջ երեսուն տարի ուսուցչական ասպարէզին՝ Մխիթարեան վանքի եւ վարժարաններու մէջ, բաղմաթիւ աշակերտներու ջամբելով մտաւորական ու հոգեկան սնունդ՝ իր բաղմապիտի հմտութենէն եւ անոր հետ իր առողջ ըսկրդունքներէն եւ հաւատքէն: Անգութ հիւանդութիւնը խորտակեց մեր իր վրայ դըրած յոյսերը՝ երբ հազիւ տարի մը ան-

ցած էր իր տեսուչ անուանուելուն Աղեքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանին: 1948 Դեկտ. 1ին ցուար ձեռքը Վենետիկ կը հասնէր, ուր ապրեցաւ հինգ ամիս ու կէս՝ շրջապատուած իր եղբայրակիցներուն սիրով ու խնամքով, ձգելու համար ընդ միշտ Մայիս 15ին ունայն այս աշխարհը եւ ընդունելու իր առաքելութիւններուն վարձքը:

Տոկուն եւ յարատեւ աշխատող մէկ, ճանչցող դիւրասահ ժամերուն յարգը, կորուստ էր իրեն համար դատարկ եւ անդործ անցած վայրկեանը: Ծարտար՝ մըտքով եւ ձեռքով, գիտէր փոփոխել ծանր եւ սպառիչ ուսումէ մը վերջ, սթափեցուցիւ եւ հնարեմաց ձեռագործ մը: Տակաւին աշակերտ՝ ինքնօգնութեամբ ուսումնասիրած էր եւրոպական սղագրութեան զանազան տեսակները, եւ անոնց վրայէն կաղմած հայկականը՝ զոր կը գործածէր եւ իր աշակերտներուն կ'աւանդէր: Գեղագրութեան եւ զծագրութեան մեծ յարմարութիւն ունենալով, այնքան զարգացուցած էր՝ որ ոչ միայն վարժարաններու մէջ ստանձնած էր անոնց դասախօսութիւնը, այլ եւ իրր ժամանց՝ նկարչութեան ալ հետամուտ ըլլալով, մանրանրկարներէն զատ թողած է իր ճարտար ձեռքին արդիւնք՝ մեր հանդուցեալ հայրերէն ոմանց զիմանկարները եւ ուրիշ սրբազան պատկերներ: Փայտի եւ քարի վրայ փորագրած իր պատկերները՝ շատերուն քով կը մնան իրմէ իրր անոյշ յիշատակ մը: Դժուար չէր իրեն համար կարի մեքենան եւ դաշնամուրը գործածել. իր հնարած երգերէն մէկ քանին դեռ աշակերտութեան բերանն են: Նոյնքան ուշիմ՝ գործածելու մէջ ներկերը՝ զարդարելու համար վարագոյրներով բեմ մը, որքան ղեղերը՝ յանկարծական եւ երազ օգնութեան հասնելու տղոց, պատելու կամ հականելու համար վէրքեր, կաթեցնելու համար աչքի մէջ հեղուկ մը, կամ մեղ-

մեղու աղուայի ցաւը: Գիւտաւոր նաեւ խաղերու եւ զուարճութեանց ատեն, կը պատրաստէր երկար համբերութեամբ մեծածաւալ օղապարիկներ, որպէսզի դանոնք մինչեւ ամպերը բարձրացնելով, աշակերտութեան անմեղ ուրախութիւն պատճառէր: Հանդստի պահերուն անոնց պահապան հրեշտակն էր, կը հսկէր, կը պատմէր, դրատախաղի վրայ բառախաղեր կամ զծաղրութիւններ կը քաշէր, պատկերազարդ գրքերով անոնց ճաշակը կը կրթէր: Իսկ դասախօսութեան պահերուն խիստ եւ պահանջող էր. աչքէն չէր վրիպեր սխալ մը կամ կրթութեան հակառակ դորձ մը. այն պահուն թէ՛ ուսուցիչ եւ թէ՛ դաստիարակ էր. ուրիշ իր դովաւաներուն եւ արդար իր հաղուադէպ պատիժներուն մէջ. հետեւաբար աշակերտութիւնը թէ՛ կը սիրէր զինքը եւ թէ՛ կը վախնար իրմէ:

Սակայն Հ. Գէորգ Վ. Ոսկեան աշակերտներու կրթութեան հետ եւ անկէ առաջ, ինքզինքը կենթարկէր միեւնոյն հըրահանդիւն: Խիստ էր ան իր անձին հանդէպ, չէր բաւեր իրեն համար վանական կամ զպրոցական օրակարգը. ցուցակ մը ունէր իւրաքանչիւր ժամերուն, չափող եւ կանոնաւորող իր ամէն մէկ դորձը, ուսումը, հոգեկան կեանքը: Պէտքը կը զգար ամէն ինչ զիտնալու, ամէնուն օգնութեան հասնելու, ամէնուն խնդիրքը կատարելու համար. ուստի պէտք էր չափաւորեր հանգիստը, ճաշակը, քունը: Կը խորչէր ան երեւնալէ. ուսուցիչ եւ ուսումնապետ Մ. Ռ. Վարժարանի մէջ, դաստիարակ ի Հոռոմ, տեսուչ Աղեքսանդրիոյ մէջ, կը խուսափէր միշտ գլուխ կարգուելէ, պատասխանատու պաշտօն ունենալէ: Կը նախընտրէր հնազանդիլ, քան թէ հրամայել. զոհել կարծիքն ու կամքը, քան թէ

պարտադրել: Թափանցող միտք, ուղղադատ, բայց լուրթեամբ կը քօղարկէր թէ՛ իր դատաստանը եւ թէ՛ ինքզինքը: Քանիներ կը դիմէին անոր խորհուրդին եւ առաջնորդութեան՝ ըլլա՛յ զպրոցներու, ըլլա՛յ մանաւանդ խոստովանանքի խորհրդով սրբուելու եւ լուսաւորուելու համար: Աղեքսանդրիոյ մէջ ութը տարի անընդհատ Նոթրը Տամի Քոյրերուն Հաստատութեանը իրը Դրաներէց՝ տուաւ իր մտքէն ու հոգիէն ինչ որ տարիններու ընթացքին ամէնօրեայ ընթերցումով ամբարած էր, ուրիշները խրատելէ ու յորդորելէ առաջ՝ անձամբ գործադրել ջանալով: Զէր ուղեր ան առանց նախընթաց պատրաստութեան դասաւանդութեան երթալ. շատ անգամ մանրակրկիտ քննութեան կ'իջնէր, եւ խղճամիտ համբերութեամբ աշակերտներու տետրներն ու պարտականութիւնները սրբադրելու կը զոհուէր: Իր դասախօսութիւններուն արդիւնքը եւ ամփոփումն է կիսաւարտ Աշխարհաբարի քերականութիւնը, յատկապէս ուղղագրութեան, տողագրաբժի կանոններու վրայ, Քրիստոնէական ջատագովութիւնը եւ իմաստասիրութիւնը, որոնց օրինակները ինքնին կը բաղմացնէր աշակերտութեան ձեռքը տալու համար, ինչպէս զծաղրութեան եւ գեղագրութեան օրինակները: Իսկ տպագրութեան տուած է Այրքեմարանը ու Քրիստոնէական վարդապետութեան երեք նախնական շրջանները, կրկին տպագրութեան արժանացած են:

Միտքաբայ Տունը Մայիս 15ին կը կորսնցնէր իր ընտիր զաւակներէն մէկը, Հայ Ազգը՝ լաւ դաստիարակ-ուսուցիչ մը եւ սուրբ քահանայ մը:

Հ. Քերոմի Վ. ԶրԱՔԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՅԱԾ ԵՆՔ

ԱՂԱՃԱՆՆԱՆ ԾԻՐ. ԳՐ. ՊԵՏՐՈՍ ԺԵ. — Թուրք Հովուական. Պէյրուք, 1949, էջ 30:

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ. — Յեղին ձայնը. Նիւ Եոթ, 1949, էջ 189:

ԱՐՄԷՆ ԳԱՐՕ. — Ապրում օրեր. Պոսքըն, 1948, էջ 209:

ԵՒԳԵՆԷ. — Փրոֆ. Կարապետ Աղաջանեան. Փարիզ, 1949, էջ 45:

ԽԱԶԿԵԱՆ ՍԱՄՈՒԷԼ. — Եւ մայրը՝ սպասում էր տակալին. Թէհրան, 1949, էջ 30:

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԳՈՒՐԳԷՆ. — Պատասխան « Զարթօնք »-ին... Պէյրուք, 1948, էջ 109:

ՀԱՅՈՐԴԻ. — Սովետական Հայաստան եւ պատմական ճշմարտութիւններ՝ փաստերու լոյսին տակ. Պէյրուք, 1949, էջ 88:

ՄԱԼԵՂԵԱՆ ՎԱՀԱՆ. — Կարապի երգը. Փարիզ, 1949, էջ 244:

ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ ՍՈՒՐԷՆ. — Արգաւանդ ակօսներ. Պոսքըն, 1949, էջ 364:

ՄԱՌԲ ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ. — Զապէլ Ասատուր. Իսթանպուլ, 1949, էջ 26:

ՆԱԶԼԵԱՆ ՅՈՎՀ. ԱՐՔՊ. — Պատմական տեսութիւն Անարատ Յուրբան Հայ քոյրերու միաբանութեան վրայ. Պէյրուք, 1948, էջ 311:

ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԵԴ. — Հոգը. Հայկ 1948, էջ 156:

ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՅ ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿ. — Համով հոտով. Ա. Հատար. Գ. տպ. Փարիզ, 1949, էջ 207. (Մանչ. Հ. Գ. Բ. 16):

ՔԷԶԵԱՆ Մ. ԱՌԱՔԵԼ. — Կարմիր դրուագներ հերոսներու կեանքին. Պոսքըն, 1939, էջ 139:

ՕՐԱՅՈՅՅ 1949 քուսկանին Քրիստոսի. — Երուսաղէմ, 1949, էջ 288:

ՖԷՐԷԱԹԵԱՆ Հ. ԲԱՐՍԵԼ. — Միտքաբ Մեծ Սեբաստացին (1749-1949). Պէյրուք, 1949, էջ 100:

Agagianian Card. Grég. Pierre XV. Lettre Pastorale, Beyrouth, 1949, pg. 23.

Safrastian Arshak. Kurds and Kurdistan. London, 1948, pg. 106.

« ԲԱԶՄԱՎԷՊ » ԵՒ « ԳԵՂՈՒՆԻ »

ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՑԻԶՆԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ. Տորթ. Գասպար Կարայեան, 536 Commonwealth, Boston, Mass. U. S. A.

ԼՈՆՏՐԱ. Պր. Արշակ Սաֆրասեան, 18 Eton Villas, London N. W. 3.

ՓԱՐԻԶ. Պր. Բարդէն Պատտեան, 22 Rue Stendhal, Paris (20).

կամ Սեւրի Մուրատեան վարժարան, 26 Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

ՄԱՐՍԻԼԻԱ. Պր. Յովսէփ Ուլուհոհեան, 31, Rue St. Basile, Marseille (France).

ՊԵՆՃԻՔԱ. Պր. Ժան Փիլիպպոսեան rue d'Oultremont 61, Bruxelles. IV.

գրամական առաքումները կատարել C. C. P. 197185.

ԳԱՀԻՐԷ. Պր. Յ. Գումրուեան C/o Drog. Impériale 6, Av. Fouad Ier.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ. Շիւշիկ Միթթարեան վարժարան, 18 Rue Station Shutz, Alexandrie.

ՊՈԼԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ. Պր. Փանոս Լօրնէքեան, Cnel Niceto Vega 5531.

ՍԻՐԻԱ ԼԼԻԲՆԱՆ. Հ. Եսայի Գուրգեան, Միթթ. վարժարան, Հայկ.

ՊՈԼԻՍ. Հ. Յակոբոս վրդ. Բասպըլքեան, Collège mékhitariste, Péra, n. 30.

ԽԱՐԹՈՒՄ. Պր. Յովսէփ Թըքըրեան, Poste Restante, Khartoum (Sudan).

